

PASSENDE ZORG EN WELZIJN VOOR OUDERE MIGRANTEN

Meerjarenbeleidsplan 2021 – 2025
Maart 2021

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk I Inleiding	2
Hoofdstuk II NOOM een kort terugblik op ontstaansgeschiedenis	4
Hoofdstuk III De Missie en Visie van NOOM.....	5
Hoofdstuk IV De Doelstelling(en) van NOOM.....	6
Hoofdstuk V De Doelgroepen van NOOM	7
Hoofdstuk VI De organisatiestructuur van NOOM.....	8
Hoofdstuk VII Beleidsvoornemens van NOOM	10
Hoofdstuk IX Netwerken van NOOM.....	15
Bronnen	
Bijlagen Project De kracht van diversiteit	
Project Vitaal en Weerbaar na Corona	

Hoofdstuk I Inleiding

Het Netwerk van Organisatie van Oudere Migranten (NOOM) is een organisatie waarin diverse ouderen met een migratie achtergrond vertegenwoordigd zijn o.a. Surinaamse, Turkse, Marokkaanse, Chinese, Molukse, Caribische en Kaapverdische ouderen. Hiertoe behoren ook de ouderen die vroeger als Zuid-Europese gastarbeiders (Grieken, Italianen, Spanjaarden, Joegoslaven , Portugezen) naar Nederland kwamen om te werken en die daarna hier zijn blijven wonen. De ouderen met een vluchtelingen achtergrond worden hierbij niet uitgesloten.

Het NOOM heeft als rechtsvorm **een vereniging** met als belangrijkste doelstelling : het behartigen van de belangen van alle oudere migranten in Nederland, in de meest ruime zin van het woord (zie art. 2 Statuten NOOM).

Het NOOM is al **dertien jaar actief** op het gebied van zorg en welzijn van ouderen. De activiteiten worden uitgevoerd op basis van een beleidsplan. Het beleidsplan omvat een beschrijving van :

- De grondslagen van het beleid (visie, missie, doelstellingen)
- De doelgroepen van het beleid
- De organisatie structuur van NOOM om het doel te bereiken
- Beleidsvoornemens van NOOM
- De diverse interne en externe netwerken van NOOM

Het beleidsplan wordt door het bestuur van NOOM vastgesteld telkens voor een termijn van vier jaar. Een korte termijn van vier jaar is bewust gekozen. Het NOOM wil telkens flexibel en tijdig inspelen op allerlei actuele ontwikkelingen op het terrein van ouderenbeleid in Nederland. Het Ouderenbeleid als onderdeel van het beleid van de overheid in relatie met de toenemende vergrijzing van de Nederlandse samenleving is sterk onderhevig aan snelle programmatische veranderingen.

Het beleidsplan 2021-2025 heeft als titel :

“Passende Zorg en Welzijn voor Migrantenouderen”.

Met passende zorg wordt bedoeld : de integrale zorg die niet alleen past bij de wensen en behoeftes van migrantenouderen, maar ook zorg die effectief is. Met andere woorden, geen onnodige en geldverslindende zorg, maar juiste zorg op de juiste plek. Het omvat tevens de **cultuurspecifieke zorg** aan migrantenouderen. NOOM zal in de komende jaren haar activiteiten zoveel mogelijk richten op :

- De bevordering van de gezondheid van migrantenouderen (preventie) o.a. uitvoering programma Sociaal Vitaal en aandacht voor Life Style bij migrantenouderen;
- De bevordering van kwaliteit en toegankelijkheid van zorg aan migranten;
- Het stimuleren van digitale zorg aan migrantenouderen;

- Het stimuleren van de juiste zorg op de juiste plek (domein- en regioverkenning);
- Het realiseren van een aanbod van passende zorg aan migrantenouderen op basis van
 - a. samenwerking met zorgverleners ,zorgaanbieders en andere seniorenorganisaties en instituten; samenwerking met gemeenten en ministerie van VWS;
 - b. ook op basis van begeleiding/ training van professionals / vrijwilligers en mantelzorgers.

Diversiteit is de kracht van NOOM. Binnen het NOOM zijn een groot aantal groepen oudere migranten vertegenwoordigd. Op hoofdlijnen komen hun belangen overeen. Doch, oudere migranten als individuen ervaren een grote betrokkenheid bij hun eigen etnische groep. Het NOOM is er van bewust dat elke aangesloten organisatie autonoom is en is gesteld op het bewaren van de eigen identiteit. Juist door de erkenning van het belang van de eigen identiteit is het NOOM in staat verbinding tot stand te brengen en onderling culturele tegenstellingen te overwinnen. Dit proces van verbondenheid heeft zich in de afgelopen dertien jaren goed ontwikkeld. De onderlinge verbondenheid is juist de kracht om nu samenwerking en allianties aan te gaan met andere nieuwe dan wel bestaande externe (lokale) netwerken, o.a. met mantelzorgers, vrijwilligers en andere zorgaanbieders. .

Hoofdstuk II NOOM een kort terugblik op ontstaansgeschiedenis

Het NOOM is in april 2007 opgericht. Het initiatief lag bij de Centrale Samenwerkende Ouderenbonden (CSO) en de samenwerkingsverbanden het LOM (Landelijke Overleg Mindereheden). De CSO was een koepelorganisatie van de Landelijke Ouderen Bonden o.a. de ANBO, de PCBO, Unie-KBO en Vereniging van Gepensioneerden. De oudere migranten hadden **geen eigen ouderenbond** en waren dus uitgesloten van participatie in CSO. De LOM was een door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijks aangelegenheden ingestelde overleg orgaan van Etnische Minderheden (Surinamers, Turken, Marokkanen en Molukkers). Tijdens de Integratieraad Allochtone Ouderen op 3 juli 2006, die georganiseerd werd naar aanleiding van het advies "Wij komen eraan" van de LOM partners, constateerde voorzitter Minister Verdonk "dat het van belang is, dat de netwerken van organisaties van allochtonen en autochtonen worden opengesteld in het belang van een duurzame aanpak ter verbetering van de zorg en maatschappelijke ondersteuning voor allochtone ouderen" (Verslag Integratieraad Oudere Allochtonen 3 juli 2008). Minder dan een jaar later was het NOOM een feit. Boudewijn Sittrop, adviseur van het NOOM vanuit de LOM samenwerkingsverbanden, omschrijft in het Lize Bulletin van juni 2007 de basisgedachte die ten grondslag ligt aan het netwerk: "De groep van oudere migranten is zeer divers en nog volop bezig met hun emancipatieproces. Om deze steeds grote wordende groep van ouderen ten volle te laten meedoen aan de Nederlandse samenleving en daarbij gebruik te maken van hun ervaring en kennis dienen de verschillende groepen oudere migranten en hun organisaties samengebracht te worden en hun krachten te bundelen". De CSO en de LOM bestaan al lang niet meer. Intussen is de NOOM al dertien jaar lang actief in het veld.

Hoofdstuk III De Missie en Visie van NOOM

De Missie van NOOM : Wie zijn wij en waar staan we voor ?

In het NOOM zijn een groot aantal groepen oudere migranten vertegenwoordigd. Op landelijk niveau is het NOOM **de enige landelijke organisatie** die de krachten van organisaties van en voor oudere Turken, Marokkanen, Surinamers, Chinezen, Molukkers, ouderen afkomstig van Zuid – Europese gastarbeiders en ouderen afkomstig uit Caribische en Kaapverdische eilanden bundelt. De lidorganisaties van het NOOM hebben allen een wijdvertakte netwerk, dat zich uitstrekt van landelijk tot lokaal niveau. In de afgelopen dertien jaren heeft NOOM:

- een stevige achterban met interne en externe netwerken (o.a. KBO-PCBO, de nieuwe Koepel Gepensioneerden, VNG, politici van de Tweede Kamer, ministerie van VWS, KIS, Pharos , Movisie , Raad van Ouderen , Sociale Verzekeringsbank en NOV) ;
- cultuurspecifieke deskundigheid op het gebied van Ouderenzorg ontwikkeld
- en goede praktijkvoorbeelden opgebouwd.

Het NOOM fungeert als toegangspoort naar moeilijk bereikbare groepen binnen de Nederlandse samenleving. Binnen en via het NOOM kunnen diverse maatschappelijke organisaties, andere landelijke ouderenorganisaties en overheden expertise vinden aangaande o.a. de cultuurspecifieke ouderenzorg. Het NOOM kan daarbij ook als een soort klankbord fungeren. Maar het uiteindelijke hoofddoel van NOOM is het bevorderen van het welzijn / gezondheid van ouderen met een migratieachtergrond.

De Visie van NOOM : wat wil NOOM op lange termijn bereiken ?

Het ideaalbeeld is dat alle ouderen met een migratieachtergrond in de zorgsector een gelijkwaardige positie innemen en/of verkrijgen als alle andere senioren burgers van de Nederlandse samenleving, zonder uitsluiting van de behoefte aan cultuurspecifieke zorg. Op bijna alle gebieden van de zorg en welzijn hebben de ouderen met een migratieachtergrond een kwetsbare positie o.a. :

- op het gebied van financiën/inkomen : AOW-gat / aanvullende inkomensvoorzieningen ouderen (AIO)
- toegang tot meer passende zorg en ondersteuning; contact en / of communicatie met zorgaanbieders (zorginstellingen / mantelzorgers/ taalproblemen)
- langer zelfstandig in een passende woning met goede zorg wonen of wonen in een verpleeghuis;
- het gebruik van digitale hulpmiddelen in zorg en welzijn (omgaan met laptop; mobiele telefoon, internet etc.);
- de kwestie van “Voorbereiding op het levenseinde”; rekening houden met de eigen normen en waarden binnen de diverse migrantengroeperingen;

Om het ideaalbeeld zoveel als mogelijk te kunnen benaderen zal het bestuur jaarlijks op basis van verworven middelen (financiën) een werkplan opstellen. Het werkplan omvat een scala van activiteiten en projecten. Het NOOM heeft vooralsnog daarvoor een sterke organisatie met een behoorlijk aantal vrijwilligers.

Hoofdstuk IV De doelstelling(en) van NOOM

In de statuten van NOOM in artikel 2 wordt het doel als volgt geformuleerd : “ De Vereniging stelt zich ten doel collectieve belangenbehartiging van alle oudere migranten in Nederland en voorts al hetgeen daarmee verband houdt in de meest ruime zin van het woord”. Het NOOM wil diensten aanbieden en activiteiten faciliteren waaraan er behoefte is en waarin de deelnemende organisaties zich kunnen herkennen”. Het doel is nogal ruim geformuleerd. In wezen gaat het om het verbeteren van de kwetsbare positie van alle ouderen met een migrantenachtergrond en wel in georganiseerd verband.

Om bovenstaande doelstelling te kunnen realiseren zal NOOM diverse initiatieven en acties moeten ondernemen en / of acties uitvoeren o.a.

1. **het informeren en/of verstrekken van informatie** aan eigen achterban over allerlei actuele ontwikkelingen in de ouderenzorg op het gebied van wonen (alternatieve aangepaste woonvormen; zelfstandig wonen of wonen in een verpleeghuis) werken, inkomen en gezondheid;
2. **Deskundigheidsbevordering / professionalisering** van NOOM als een service – en dienstverlenende organisatie o.a. het trainen van eigen vrijwilligers;
3. **het versterken van eigen netwerken** (lid organisaties van NOOM);
4. **het versterken van banden met externe netwerken** : media, politiek, overheid, zorginstellingen, zorgverzekeraars, Mantelzorg NL , VNO-NCW, Universiteiten en andere landelijke ouderenorganisaties;
5. **Het verbeteren van de kwaliteit en toegankelijkheid van (Cultuurspecifieke) Zorg voor migrantenouderen**
6. **het met regelmaat consulteren van diverse instituten** op het gebied van ouderenzorg o.a. Raad van Ouderen en de Nationale Ombudsman
7. **Het organiseren van samenkomsten voor ouderen**, meestal lokaal, voor contact en ontmoeting van lotgenoten.

Ook zal NOOM jaarlijks aandacht besteden aan enkele belangrijke inhoudelijke thema's zoals (zie verder : werkplan NOOM) :

1. Eenzaamheid onder de ouderen
2. Dementie
3. Ouderenmishandeling
4. Digitale vaardigheid bij ouderen / vrijwilligers
5. Cultuurspecifieke zorg
6. Donorregistratie
7. Voorbereiding op het levenseinde
8. Vitaal oud worden
9. Samen oud worden
10. Veranderingen in de zorg

Zie de verdere uitwerking hiervan in hoofdstuk VII BELEIDSVOORNEMENS NOOM 2021-2025

Hoofdstuk V De Doelgroepen van NOOM

Het NOOM richt zich op de kwetsbare positie van ouderen met een migratieachtergrond. Van belang is om de omvang en samenstelling van deze groep te beschrijven.

Het is algemeen bekend dat er een toename is van de vergrijzing in Nederland. In 2019 is er van de 14 miljoen volwassenen ongeveer 7 miljoen 50-plussers. In 2017 telde Nederland 3.159.000 inwoners van 65 jaar of ouder (Bron : CBS 2017). Per 1 januari 2020 had volgens CBS 4,2 miljoen Nederlanders, ongeveer 24,1 % van alle Nederlanders een migratie achtergrond. Hiervan behoren ongeveer 2,2 miljoen tot de eerste generatie.

Tabel I Aantal migranten ouderen in Nederland (Bron CBS : 1 januari 2017)
Presentatie Roelof Schellingerhout NOOM 23 september 2017

	alle leeftijden	50 -65	65 plus	50 plus totaal
Totale bevolking	17.081.507	3.541.564	3.159.660	6.701.224
Totaal Niet Westerse Migranten ouderen	2.173.723	308.576	118.057	426.633
Waarvan :				
1. Suriname		75.452	31.853	107.305
2. Turkije		54.613	22.712	77.325
3. Marokko		44.479	22.993	67.474
4. Ned. Antillen / Aruba		22.397	9.120	31.517
5. Irak		8.988	2.703	11.691
6. China		7.729	3.724	11.453
7. Iran		8529	2.030	10.559
8. Afghanistan		5.538	1.961	7.499
9. Kaapverdië		4.738	1.935	6.673
10. Hong Kong		4.662	1.919	6.581

De Surinamers, Turken, Marokkanen en Antillianen vormen samen de grootste groep ouderen met een migratieachtergrond : **in totaal 283.621 (90 %).** De rest nog geen 10%.

De Molukse Ouderen

In 1951 kwamen er 12.500 Molukkers naar Nederland. Volgens CBS gegevens (1 januari 2018) is het aantal Molukse ouderen van 50 plussers geschat op ongeveer 10.000. Volgens Juan Selesky, voorzitter LSMO, zijn er 19.000 Molukse 50 plussers verspreid over heel Nederland, merendeel buiten de vier grote steden.

De meeste migranten wonen in de vier grote steden : Amsterdam, Utrecht, Den Haag en Rotterdam.

Hoofdstuk VI. De organisatiestructuur van NOOM

Het NOOM is in 2007 opgericht door vertegenwoordigers van Surinaamse, Turkse, Marokkaanse, Chinese en Molukse groep van ouderen (in het verleden mede op aansturing van CSO en LOM, zie hoofdstuk II). Het NOOM bestaat thans uit de volgende lid organisaties :

1. FOS'TEN : Organisatie van en voor ouderen Surinaamse Vrouwen
2. CHUN PAH : Organisatie van oudere Chinezen
3. NEHOB : Nederlandse Hindoe Ouderen Bond
4. LSMO : Landelijke Stichting Molukse Ouderen
5. MOBiN : Marokkaanse Ouderenbond in Nederland
6. TOF : Federatie Turkse Ouderen

Het NOOM heeft als rechtsvorm een vereniging. De organisatiestructuur van NOOM bestaat uit de volgende organen en/ of onderdelen :

- A. Het Bestuur**
- B. De Algemene Vergadering**
- C. Het Bureau**
- D. Raad van Advies of een Comité van Aanbeveling**

Ad A. Het bestuur

De bestuursleden van NOOM worden voorgedragen door de lid organisaties en gekozen en benoemd door de Algemene Vergadering van NOOM.

De huidige samenstelling van het bestuur ziet er als volgt uit :

1. De heer Bouchaib Saadane voorzitter (de heer Driss Tabghi / MOBIL)
2. Mevrouw C.L. Harrevelt, penningmeester (mw Twie Tjoa / FOS'TEN)
3. De heer George Wong (de heer Sui Wah Li / CHUN PAH)
4. De heer Sekhar Bissessur (de heer drs. S.M. Mahesh / NEHOB)
5. De heer Juan Seleky (de heer Theo Papilaja / LSMO)
6. De heer Serdar Cicek (de heer Zeki Baran / TOF)
7. Mevrouw Inge den Heijer-Bodeutsch

De hoofdtaak van het bestuur is het besturen van de vereniging. Om dat te kunnen doen, stelt het bestuur om de vier jaren een beleidsplan op. Jaarlijks wordt door het bestuur het werkplan, jaarbegroting en jaarrekening vastgesteld. Aan het eind van het jaar volgt een jaarverslag, inclusief het financieel verslag. De overige taken en bevoegdheden van het bestuur zijn vastgelegd in de statuten en reglementen van NOOM.

Ad. B. De Algemene Vergadering

De Algemene Vergadering bestaat uit een afgevaardigde en / of een plaatsvervangend afgevaardigde van elke aangesloten lid organisatie van NOOM. De Algemene Vergadering wordt 2x per jaar door het bestuur van NOOM bijeengeroepen. **Op de bijeenkomst van de Algemene Vergadering heeft elk lid organisatie één stemrecht.**

De Algemene Vergadering is belast met het benoemen van de leden van het bestuur. Zij is eveneens het aangewezen orgaan om goedkeuring te verlenen aan beleidsplan, werkplan en jaarbegroting. De taken en bevoegdheden van de Algemene Vergadering zijn opgenomen in de statuten en in de afzonderlijke reglementen van NOOM.

Ad. C. Het Bureau

Het Bureau van NOOM is belast met de uitvoering van het beleid van NOOM , zoals verwoord in haar beleidsplan en werkplan.

Het uitvoerend personeel en / of de medewerkers van het Bureau van NOOM worden in dienst genomen en ontslagen door het bestuur van NOOM.

Het Bureau van NOOM is thans bemenst met twee personen :

1. Mevrouw drs. Lucia Lameiro Garcia (coördinator inkomen en wonen)
2. Mevrouw drs. Jeanny Vreeswijk-Manusiwa (coördinator Zorg en Welzijn)

Ad. D. Raad van Advies / thans Comité van Aanbeveling van NOOM

Volgens de statuten van NOOM kan het bestuur een Raad van Advies instellen. Een dergelijke adviesorgaan is nuttig voor het inwinnen van advies / informatie bij personen met ervaring en /of met specifieke deskundigheid.

In plaats van Raad van Advies heeft het bestuur van NOOM gekozen voor een Comité van Aanbevelingen, bestaande uit de volgende personen :

1. Mevrouw Marilyn Haimé (oud directeur integratie ministerie van BZK, tevens lid Raad van Ouderen)
2. De heer Cock Vermolen (voormalig directeur Zorgbelang Brabant en Coördinatie- Orgaan Samenwerkende Ouderenorganisaties)
3. Mevrouw Ans Willemse (oud wethouder , Tweede Kamerlid en lid Landelijke Cliëntenraad)
4. Mevrouw Ozgul Uysal-Bozkir (neuropsycholoog, specialisatie dementie oudere Migranten)

Hoofdstuk VII Beleidsvoornemens van NOOM 2021 -2025

In haar beleidsvoornemens van 2021 – 2025 heeft NOOM zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de (nieuwe) beleidsopvattingen van het ministerie van VWS. Ook is er rekening gehouden met de recente onderzoeksresultaten en bevindingen van de diverse instituten o.a. de Raad van Volksgezondheid & Samenleving, De Nederlandse Zorg Autoriteit en Zorg Instituut Nederland. Maar ook met hoe de andere seniorenorganisaties hun beleid afstemmen op bepaalde thema's van de Ouderenzorg.

Het beleid van NOOM in de komende vier jaren zal gericht zijn op de volgende actuele thema's ter zake Ouderenzorg in Nederland.

A. De actuele thema's zoals deze zijn opgenomen in het "Pact voor de Ouderenzorg" van minister Hugo de Jong (VWS) met als drie pijlers :

1. Het voorkomen en bestrijden van eenzaamheid bij ouderen
2. Het ervoor zorgen dat ouderen langer thuis kunnen blijven wonen
3. Het verbeteren van de verpleegzorg

Het NOOM heeft zich gecommitteerd aan het "Pact voor de Ouderenzorg".

Ad 1 het voorkomen en bestrijden van de eenzaamheid bij oudere migranten

Op het gebied van het signaleren en doorbreken van eenzaamheid bij migranten ouderen heeft NOOM diverse programma's ontwikkeld onder het vlag van "**Sociaal Vitaal in Kleur**" o.a. te Utrecht en te Rotterdam. In het programma Sociaal Vitaal in Kleur wordt een combinatie gemaakt van bewegen, delen van kennis en kunde, netwerk versterken en vergroten van weerbaarheid. Het doel is dus het bevorderen van het "gezond ouder worden" van ouderen. Sociaal Vitaal is een beweegprogramma voor kwetsbare ouderen van 55-85 jaar met een lage sociaal economische status. Het is gericht op het verminderen van eenzaamheidsklachten, het verbeteren van het zelfvertrouwen en het omgaan met gevoelens van somberheid. Het NOOM werkt bij voorkeur met lokale partners die affiniteit hebben met oudere migranten en hun vrijwilligers. De door NOOM getrainde vrijwilligers met dezelfde etnische achtergrond als de te bereiken groep worden ingezet o.a. voor huisbezoeken bij de ouderen. NOOM maakt gebruik van deskundigen van bijvoorbeeld Stichting GALM (= Het Groninger Actief Leven Model) die over diverse programma's beschikken voor ouderen in de leeftijd 60-85 jaar die onvoldoende bewegen. De programma's worden uitgevoerd op basis van samenwerking met lokale netwerken en met ondersteuning van lokale gemeenten.

Ad. 2 Langer Thuis

Migrant ouderen die thuis wonen en die langer thuis willen blijven wonen verdienen een speciale aandacht van NOOM. Oudere migranten wonen het liefst zelfstandig in eigen huis. Maar naarmate zij ouder worden hebben zij hulp en ondersteuning nodig. Zij kennen meestal de weg naar goede zorg en ondersteuning niet o.a. waar en hoe huishoudelijke hulp te verkrijgen; ondersteuning bij gesprekken met huisartsen of met wijkverpleger. Om aan de

zorgbehoefte bij langer thuis wonen tegemoet te komen zal NOOM eigen vrijwilligers en mantelzorgers trainen die uit dezelfde etnische achtergrond afkomstig zijn. Het versterken van eigen bestaande netwerken en / of het ontwikkelen van nieuwe lokale netwerken is hierbij van groot belang.

Ad. 3 Verblijf en Zorg in een VERPLEEGHUIS

Als het thuis niet meer gaat en een verhuizing naar een verpleeghuis in zicht komt, dan is dat een keuze die vaak gepaard gaat met afscheid en verdriet. Bij ouderen ontstaat er dan gauw gevoelens van onzekerheid. Bij ouderen met een migrantenachtergrond is het vaak dubbel zo zwaar. Ouderen voelen zich vaak het veiligst in een omgeving met mensen die hun cultuur en taal delen. NOOM kan hierbij een belangrijke adviserende rol vervullen tijdens gesprekken / overleg met gemeenten en/of zorginstellingen. Het gaat dan om het aanbieden van een meer cultuurspecifieke zorg aan ouderen.

B. Andere Thema's

Behalve de voormelde drie actuele thema's zoals opgenomen in het Pact voor Ouderenzorg zal NOOM ook initiatieven ontplooiën en projecten uitvoeren op andere terreinen van de Ouderenzorg. We noemen hierbij de volgende onderwerpen :

1. Thema : Gezondheidszorg oudere migranten; hierbij denken we aan

- a. **Alcohol preventie.** In de achterstandswijken van de grote steden raken vele , met name alleenstaande mannen met een migratieachtergrond gauw verslaafd aan alcohol.; alcohol tast de gezondheid ernstig aan (vermindering van weerstand en fysieke veerkracht). Preventief optreden (voorlichting en hun uit het isolement halen) van NOOM is vereist. Een bekend voorlichtingsprogramma is "Even geen alcohol, ik pas ".
- b. **Campagne Donor registratie;** migranten zijn over het algemeen minder bewust van de noodzaak van donorregistratie en zij hebben vaak een hogere drempelvrees.
- c. **Zingeving : De laatste levensfase :** Hoe maak je deze bespreekbaar ? Het gaat hierbij om gevoelige onderwerpen als stervensbegeleiding, waardig oud worden en ouderdomsziektes; NOOM heeft ervaring met gesprekken over de laatste levensfase met het project "Tijdig spreken over het levenseinde" (trainen van vrijwilligers); hierbij is van belang **de bijdrage vanuit de Geestelijke Zorgverlening** aan ouderen; we denken hierbij aan : Dominee, Predikant, Pandit en Iman. Ouderen met levensvragen (vrijwillige levensbeëindiging) hebben vaak behoefte aan een spiritueel / religieus gesprek en / of samen bidden met Geestelijke Verzorger uit eigen migrantengroep (vertrouwenspersoon, iemand die je al kent of die vertrouwd overkomt).

2. Thema : “Veilig Financieel Oud worden”;

Vooral ouderen met een migratieachtergrond hebben een slechte financiële inkomenspositie en zijn vaak slachtoffers van financiële uitbuiting. Het NOOM zal haar pleidooi ter verbetering van de inkomenspositie van migrantenouderen in de komende jaren voortzetten o.a. de aanspraak op AIO (Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen); de kwestie van verhoging van de AOW-leeftijden daarmee samenhangend het AOW-gat bij migrantenouderen;. Het NOOM maakt deel uit van de door het ministerie van VWS ingestelde platform “De Brede Alliantie”, die zich nadrukkelijk bezig houdt met “voorkomen, signaleren en melden/stoppen van financiële uitbuiting van ouderen. Er wordt met diverse organisaties samengewerkt o.a. ABN AMRO, de ANBO, de Branchevereniging voor Professionele Bewindvoerders en Inkomensbeheerders (BPBI); HUMANITAS, Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB), MOVISIE, Landelijke Platform Bestrijding Ouderenmishandeling (LPBO), Nationaal Ouderenfonds, PCBO, RABO Bank en VNG . Het NOOM biedt de toegangsport tot de grote groep migrantenouderen.

3. Thema: Veranderingen in de Zorg

Ieder jaar wijzigt het zorgstelsel en de zorgverzekeringen. Voor migrantenouderen een enorme barrière om al die veranderingen te kunnen volgen en te kunnen begrijpen. Het NOOM heeft dus een belangrijke rol te vervullen (informatieverstrekking op basaal niveau. Het gaat meestal om veranderingen op twee gebieden:

- a. **Veranderingen binnen de Zorgverzekeringswet** namelijk de wijzigingen in de zorgpremie, eigen risico gekoppeld aan inkomen en wijzigingen in zorgtoeslag; veranderingen in het basispakket (wat wel en wat niet wordt vergoed); verandering van huisarts is vrij lastig voor ouderen;
- b. **Veranderingen in de langdurige en bijzondere zorg**; hierbij gaat het met name om de veranderingen in Wet langdurige zorg (Wlz), de kwestie van Centrum Indicatiestelling (CIZ) en Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). De WMO heeft als voornaamste doel om ervoor te zorgen dat mensen hulp krijgen zodat ze zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. De centrale rol is toebedeeld aan de gemeente , namelijk bij de toekenning van betaalde ondersteuning en begeleiding (dagbesteding, mantelzorg, huishoudelijke hulp, maaltijdservice, hulp bij de administratie.

Koepel Adviesraden Sociaal Domein (een organisatie van Adviesraden van 250 gemeenten) heeft een programma ontwikkeld met als titel “Zorg Verandert”. Het programma “Zorg verandert” helpt mensen die zorg of ondersteuning nodig hebben en hun omgeving zoals mantelzorgers en vrijwilligers. Het programma informeert over veranderingen in de organisatie en financiering van de Langdurige Zorg. Het programma wordt gesubsidieerd door het ministerie van VWS. Het NOOM heeft een aantal bijeenkomsten, voorlichtingscampagne “Zorgt Verandert” gehouden. Het NOOM heeft 220 vrijwilligers opgeleid.

c. WMO vereist toekomstgerichte aanpassingen

Volgens VNG (Vereniging Nederlandse Gemeenten) is de WMO in de huidige vorm niet toekomstbestendig. Er is een groeiend aantal ouderen die een beroep doen op de WMO. En de WMO kan in de toekomst niet ingaan op alle zorgvragen. Er zijn daarvoor eenvoudigweg onvoldoende middelen/inkomsten (groei aantal ouderen met stijgende zorgvraag en stijgende kosten/uitgaven). Het VNG bestuur heeft daarom in mei 2020 aan een Expertiseteam advies gevraagd : “hoe in te spelen op de vele zorgvragen ?”. Eén van de adviezen van het Expertiseteam (november 2020) : “We moeten (blijven) investeren in een sterke lokale basisstructuur die de zorgzame samenleving ondersteunt; er zijn veel oplossingen voor vraagstukken omtrent het ouder worden die buiten de WMO liggen, op andere beleidsterreinen. We moeten investeren in een sterke lokale sociale basisstructuur, juist voor de meest kwetsbare ouderen. Investeren in sociaal domein is investeren in een veerkrachtige samenleving. Het is een duurzame investering in langer gezond leven en hogere kwaliteit van leven. Investeren in het sociaal domein is geen kostenpost. Een sterke lokale structuur vraagt ook voldoende (fysieke en digitale) voorzieningen en locaties waar mensen elkaar kunnen ontmoeten”.

De VNG wil in 2021 in gesprek gaan met haar partners, waaronder zorg- en cliëntenorganisaties, in gesprek over hoe zij het landelijk gesprek over het ouder worden invulling kunnen geven. Het NOOM zal in deze ook een belangrijke rol vervullen, voor haar aandeel met betrekking tot ouderenzorg voor migrantenouderen.

4. Thema : “Digitalisering Thuiswonende Migrantenouderen”.

Ook ouderen zelf zullen veel meer gebruik moeten maken van digitale technologieën om hun dagelijks leven makkelijker, aangenamer en misschien veiliger te maken. Een grootschalig gebruik van computers, laptop, Notebooks en Mobiele telefoons kan leiden tot meer eigen regie, een hogere kwaliteit van het leven en een doelmatiger inzet van schaarse zorgverleners. De Corona – crisis van 2020 heeft de behoefte aan digitalisering van het dagelijks leven alleen maar versterkt. Ook voor de uitvoering van een soort project als “ **Ouderen, Ga Digitaal**” zal NOOM in de periode 2021 – 2025 speciale aandacht besteden

5. Thema : Cultuurspecifieke Ouderenzorg

Het aantal migrantenouderen bedraagt in **2019 : ongeveer 325.000**
In **2020 : ongeveer 696.898** (prognose CBS 2017) en in **2050 bijna één miljoen**.
In Verpleegthuizen en in Woon-Zorg Complexen voor Ouderen verblijven er een behoorlijk aantal migrantenouderen. Er is behoefte aan cultuurspecifieke zorg.

Cultuurspecifieke Ouderenzorg is de zorg die aansluit bij de leefgewoonten, normen en waarden van de ouderen (“belevingswereld”).

Het NOOM heeft in 2019 van het ministerie van VWS de opdracht gekregen om een **“Leidraad Cultuurspecifieke Zorg”** te ontwikkelen. De Leidraad Cultuurspecifieke Zorg wordt een handreiking voor organisaties en instellingen die zorg en welzijn ook aan oudere migranten willen bieden. Van belang hierbij is meer aandacht te besteden aan culturele en historische achtergronden. Cultuurspecifieke zorg vraagt om een meer dan projectmatige aandacht, het vraagt om visie en beleid om deze vorm van zorg vanzelfsprekend te laten zijn. Met de Leidraad Cultuurspecifieke Zorg wordt voor met een migratieachtergrond gestreefd naar verbetering van de kwaliteit van zorg en vergroting van de mogelijkheid om langer gezond thuis te kunnen blijven wonen. Maar ook van belang voor ouderen op woonzorg locaties en verpleegtehuizen. Iedere oudere verdient het om geholpen te worden door hulpverleners die affiniteit hebben met hun culturele achtergrond. Dit project “Leidraad Cultuurspecifieke Zorg” zal in de komende vier jaren verder worden uitgevoerd.

Een tweede project dat in het kader van Cultuurspecifieke Zorg ter uitvoering is gepland betreft : **“ De kracht van diversiteit; Versterken van (lokale) netwerken ten behoeve van ouderen met een migratieachtergrond”**. *Het voormeld project haakt aan op de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport Hugo de Jonge (nr.523) aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal , op 9 november 2020 over de kwaliteit van zorg, waarin de minister met betrekking tot Cultuurspecifieke zorg in de wijk en / of het verpleeghuis het volgende schrijft : “In de motie van het lid Kerstens wordt de regering opgeroepen te bezien op welke wijze NOOM een rol kan vervullen in de cultuurspecifieke zorg in de wijk en / of het verpleeghuis (Kamerstuk 35 300 XVI, nr.71). NOOM vervult een belangrijke rol in het vormen van lokale netwerken onder oudere migranten. Daarom heb ik een opdracht in het kader van het programma Een tegen eenzaamheid verstrekt, waarin lessons learned worden beschreven om een dergelijke netwerk te vormen.Tenslotte bekijk ik hoe NOOM structureel kan worden ondersteund, zodat zij in verschillende gemeenten een duurzaam , zelfstandig netwerk kunnen oprichten “.*

Het NOOM heeft het voormeld project over versterken van (lokale) netwerken ten behoeve van ouderen met migratieachtergrond pas eind december 2020 bij het ministerie van VWS ingediend/ Het NOOM wacht het besluit van de minister af.

Hoofdstuk VIII Netwerken van NOOM

Netwerken zijn erg belangrijk voor het voortbestaan van NOOM en voor het sneller en makkelijker kunnen realiseren van de gestelde doelstellingen. Met netwerken verkrijgt NOOM als een landelijke migrantenorganisatie contacten met sleutelfiguren van diverse andere landelijke en lokale (ouderen) organisaties, maar ook contacten met vertegenwoordigers van gemeenten, ministeries en leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Met het delen van kennis en ervaring vergroot NOOM haar kennis, bekendheid en bereikbaarheid.

Het beleidsplan 2021-2025 zal door het bestuur van NOOM worden uitgevoerd niet alleen via de eigen netwerken van de lid organisaties, maar ook en vooral met ondersteuning van samenwerkende partners, ministeries en gemeenten en andere externe organisaties. Het bestuur van NOOM zal het beleidsplan verder uitwerken in concrete projecten (Werkplan met jaarlijkse aanpassingen).

In de afgelopen vijftien jaren van haar bestaan heeft NOOM een prachtig netwerk opgebouwd o.a.

1. **De VNG** = de Vereniging van Nederlandse Gemeenten
2. **Het ministerie van VWS** (ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
3. **NZa = Nederlandse Zorg Autoriteit**
4. **ZIN = Zorg Instituut Nederland**
5. **Raad van Volksgezondheid & Samenleving**
6. Vertegenwoordigers van Politieke Partijen in de Tweede Kamer der Staten-Generaal
7. **MOVISIE** , een landelijk kennisinstituut voor het Sociaal Domein
8. **PHAROS**, een landelijk expertisecentrum op het gebied van gezondheidsverschillen in Nederland
9. **VILANS**, een landelijke kennisorganisatie voor de langdurige zorg (ouderenzorg)
10. **KIS**, Kennisplatform Integratie & Samenleving (hoe vormen we een stabiele samenleving, ondanks verschillen in etniciteit, cultuur en religie.
11. **De Coalitie “Van Betekenis tot het Einde”**, een coalitie van acht organisaties die zich bezig houden met vragen over de laatste fase van het leven;
12. **De Brede Alliantie “Veilig financieel ouder worden “** , een alliantie van 21 organisaties (met NOOM erbij).
13. **Stichting GALM** = Het Groninger Actief Leven Model; uitvoering programma “SOCIAAL VITAAL”; diverse programma’s voor ouderen in de leeftijd 60-85 jaar die onvoldoende bewegen; idem gericht op het verminderen van eenzaamheidsklachten / verbeteren van zelfvertrouwen en het omgaan met gevoelens van somberheid.
14. **Vereniging NOV** , Vereniging van Organisaties van Vrijwilligers; belangenorganisatie binnen het vrijwilligerswerk / NOV = Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk
15. **KBO-PCBO** , de Katholieke en Protestantse Bond van Ouderen
16. **ANBO** , Algemene Nederlandse Bond van Ouderen
17. **Fasv = Federatie van Algemeen seniorenverenigingen**
18. **Koepel Gepensioneerden** , een vereniging van ouderen en gepensioneerden;
19. **SVB, Sociale Verzekeringsbank** (voor thema’s als AOW / AIO)

20. **Actiz** = de branchevereniging van bijna 400 organisaties die actief zijn op het gebied van zorg en ondersteuning aan ouderen
21. **Mantelzorg Nederland**
22. **Zorgverzekeraars Nederland (ZN)** = behartigt de belangen van alle zorgverzekeraars in Nederland o.a. ASR, Menzis, IZA – zorgverzekeraars, Ohra-Zorgverzekeringen, Zilver Kruis, Zorgverzekeraar Zorg & Zekerheid;
23. **Raad van Ouderen**, adviseert het ministerie van VWS en andere partijen die actief zijn in de ouderenzorg;
24. **De Nationale Ombudsman**
25. **Patiënten Federatie Nederland**, zet zich in voor alle mensen die zorg nodig hebben , nu of in de toekomst;
26. **KNMG** = Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering van de geneeskunst = een federatie van beroepsvereniging van artsen;
27. **Stichting OSO-Rotterdam** = het overlegplatform van de Rotterdamse afdelingen van de ouderenbonden KBO, PCBO en de Rotterdamse Ouderenbond.
28. **COSBO-Stad Utrecht**, ontstaan uit de samenwerking ANBO, PCBO en KBO Utrecht; een centrale aanspreekpunt Ouderenbeleid Utrecht;
29. **NUZO** = Netwerk Utrecht Zorg voor Ouderen
30. **NOMU** = Netwerk Oudere Migranten Utrecht

Het NOOM zal in de komende vier jaren zich extra inzetten voor het versterken en intensiveren van de samenwerking met bestaande netwerken en met het uitbreiden van (lokale) netwerken.

Voor meer informatie zie bronnen (de meeste bronnen zijn te raadplegen via internet)

1. Jaarverslag NOOM 2019
2. Verslag NOOM 2020 : “We zetten een punt achter 2020 en zien uit naar 2021
3. “Pact voor de Ouderenzorg” ministerie VWS 8 maart 2018
4. Startdocument Brede Alliantie april ministerie VWS 2015
 - “Veilig Financieel Oud Worden”
 - “Voorkomen van Financiële Uitbuiting”
5. Samenwerken aan Passende Zorg : “ De toekomst en Nu” uitgave ZIN en NZA nov.2020;
6. Preventie en Gezondheid , uitgave ministerie van VWS december 2020
7. Raad voor Volksgezondheid en Samenleving : “De 5 opgaven van onze werkagenda 2020-2024, Uitgave 2 februari 2021
8. ZIN-AANPAK : “Digitaal waar mogelijk en wenselijk” uitgave Zinstituut Nederland 18 augustus 2020
9. “Zonder Aanpassing is de WMO niet toekomstbestendig” Nieuws uitgave VNG december 2020
10. Commissie Toekomst Zorg Thuiswonende Ouderen : “Bouwen, Digitaliseren, Samenwerken” ministerie van VWS nieuwsberichten 15 jan. 2020 en 30 juni 2020;
11. Campagne ministerie van VWS : “Ouderen van Grote waarde voor Samenleving” Nieuwsbericht ministerie VWS 25 november 2020
12. “Welke veranderingen zijn er in de zorg 2020/2021 “ in Zorgwijzer 2020
Zie ook : “Wat verandert er in de zorg 2021” uitgave Ditzo.nl 9 september 2020 en Koepel Adviesraad Sociaal Domein “Zorg Verandert “ december 2020
13. “Sociaal Vitaal in Kleur” NOOM in samenwerking met gemeente Rotterdam; uitgave NOOM 24 december 2020; zie ook : “Loketgezondheid.nl; Over Sociaal Vitaal”/ Stichting GALM
14. “Leidraad Cultuurspecifieke Zorg” Netwerk NOOM 2020
15. “GV Thuis “ Update november 2020; Tweemaandelijks projectnieuws Geestelijke Verzorging Thuis;
16. Onderwijsplan : “Zingeving in Zorg & Sociaal Domein” december 2020; publicatie van VGVZ in samenwerking met de Deelprojectgroep Onderwijs Ondersteuningsstructuur Geestelijke Verzorging Thuis.
17. Advies Raad van Ouderen : “Voorbereiden op het Levenseinde” september 2020
18. Uitgave ZONMW : “Zingeving en Geestelijke Verzorging” 6 januari 2021
19. PCBO, Unie KBO en MEE werken samen aan ondersteuning Ouderen o.a. over Onafhankelijke Cliënten Ondersteuning (OCO)
20. Voor statische cijfers / aantallen migranten
 - “Migranten in Cijfers “ presentatie drs. R. Schellingenhout / cijfers ontleend aan Sociaal Cultureel Planbureau / NOOM 23 september 2017
 - CBS 2020 : Bevolking : “Geslacht, Leeftijd, Generatie en Migratie-achtergrond”

1. De kracht van diversiteit -

Versterken van (lokale) netwerken ten behoeve van ouderen met een migratieachtergrond

Aanleiding

In de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport Hugo de Jonge (nr. 523) aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, op 9 november 2020 over kwaliteit van zorg, schrijft de minister met betrekking tot Cultuurspecifieke zorg in de wijk en/of het verpleeghuis het volgende:

'In de motie van het lid Kerstens wordt de regering opgeroepen te bezien op welke wijze NOOM een rol kan vervullen in de cultuurspecifieke zorg in de wijk en/of het verpleeghuis (Kamerstuk 35 300 XVI, nr. 71). NOOM vervult een belangrijke rol in het vormen van lokale netwerken onder oudere migranten. Daarom heb ik een opdracht in het kader van het programma Een tegen eenzaamheid verstrekt, waarin lessons learned worden beschreven om een dergelijke netwerk te vormen.Tenslotte bekijk ik hoe NOOM structureel kan worden ondersteund, zodat zij in verschillende gemeenten een duurzaam, zelfstandig netwerk kunnen oprichten.'

NOOM is verheugd dat het veelvuldige en regelmatige contact met het ministerie van VWS na de ondertekening van het Pact voor de Ouderenzorg door het NOOM, wat heeft geleid tot de doorontwikkeling van Sociaal Vitaal in Kleur, deel uitmakend van het programma Een tegen Eenzaamheid, dit ministerie en ook de minister, het NOOM beter heeft leren kennen. Daar hebben ook aan bijgedragen onze vertegenwoordiging in de Raad van Ouderen en deelname aan het wekelijks overleg tussen seniorenorganisaties en VWS, dat naar aanleiding van COVID 19 is ontstaan. Mede hierdoor kon bovenstaande opdracht geformuleerd worden en dient NOOM bij deze de aanvraag in om te komen tot structurele ondersteuning vanuit het ministerie van VWS.

Achtergrond ouderen met een migratieachtergrond

Het NOOM richt zich op ouderen met een migratieachtergrond die zich in kwetsbare situaties bevinden. Kwetsbaar, zoals door het RIVM wordt omschreven, in fysiek, cognitief, sociaal en psychisch opzicht.¹ Op jongere leeftijd dan bij leeftijdsgenoten zonder een migratieachtergrond, speelt bij hen kwetsbaarheid vaker en in meerdere opzichten tegelijk. Bovenop de genoemde kwetsbaarheden komt ook nog hun financiële kwetsbaarheid.² De komende jaren zal het huidige aantal 55-plussers (350.000) met een migratieachtergrond toenemen tot een omvang van bijna één miljoen rond 2050. Chronische ziekten, een 3 tot 4 keer grotere kans op dementie en een slechte financiële positie, zijn enkele factoren die leiden tot armoede, eenzaamheid en een kortere levensduur.³ De achterstand in kennis over zorg en welzijn is groot bij migrantenouderen en hun mantelzorgers. En aan de aanbodzijde van zorg en welzijn is de kennis over de belevingswereld van oudere migranten vaak gebaseerd op clichés. Er is scholing nodig zowel voor de oudere migranten en hun informele netwerken als binnen de organisaties en (zorg)instellingen. Er is al enige tijd een transitie aan de gang binnen de migrantengemeenschappen die gaat over het los laten van de vanzelfsprekendheid van familie zorg en het meer een beroep moeten doen op professionele zorg. Dat vraagt om meer ondersteuning vanuit het sociaal domein, vanuit de thuiszorg en uiteindelijk wellicht vanuit verpleeghuiszorg.

Het huidige NOOM-netwerk

¹ <https://www.rivm.nl/ouderen-van-nu-en-straks/kwetsbare-ouderen>

² <https://netwerknoom.nl/wp-content/uploads/2019/07/Migrantenouderen-in-cijfers-SCP-Schellingerhout-viering-10-jaar-NOOM.pdf>

³ NOOM Factsheet 'Armoede onder migranten-55-plussers', t.b.v. Rondetafelgesprek Arme ouderen, Tweede Kamer, Vaste Commissie SZW, 3 juni 2019.

De huidige bureaucapaciteit van het NOOM is niet opgewassen tegen de enorme toename van vragen van enerzijds oudere migranten en vertegenwoordigers uit hun netwerk en anderzijds van overheden, zorg- welzijns-, onderzoeks- en onderwijsinstellingen en ook de media. Oudere migranten en hun mantelzorgers signaleren met name het gebrek aan voldoende toegankelijke en passende ondersteuning, waardoor schrijnende situaties en overbelaste mantelzorg aan de orde van de dag zijn. Organisaties wenden zich tot het NOOM vanwege hun kennislacune en het niet kunnen bereiken van oudere migranten. Als enige landelijke organisatie is het NOOM erin geslaagd om tot een aantoonbaar groot bereik onder migrantenouderen te komen. Daarnaast heeft NOOM een stevig netwerk van (zelf)organisaties, sleutelfiguren en professionals, met al dan niet een migratieachtergrond, opgebouwd waarin kennis over oudere migranten wordt gedeeld. Het NOOM vertegenwoordigt inmiddels de belangen van alle ouderen met een migratieachtergrond in Nederland. Daarbij rekening houdend met een grote diversiteit binnen de verschillende migrantengroepen. Gedurende haar bestaan heeft NOOM op kleine schaal de kracht van oudere migranten en die van hun gemeenschappen laten zien. Zij zijn in staat om met elkaar en in samenwerking met overheden en reguliere instellingen tot beter passende oplossingen te komen. Met de jaren komen echter niet alleen vragen vanuit de Randstad, de 4G met name, van ouderen en organisaties. In meerdere plaatsen in het land blijkt er behoefte te zijn aan een lokaal netwerk dat samen met oudere migranten zich inzet voor hun gezondheid, welzijn en zorg.

Doel

Het doel van deze aanvraag is het versterken van bestaande en opzetten van nieuwe lokale netwerken. Onder netwerken wordt in deze aanvraag verstaan het lokale netwerk van oudere migranten (55+), bestaande uit mantelzorgers, vrijwilligers (vaak vitale ouderen), sleutelfiguren en zelforganisaties en tevens vertegenwoordigers van landelijke lidorganisaties als Chun Pah (Chinese ouderen), NEHOB (Hindoestaanse ouderen) en MOBiN (Marokkaanse ouderen), LSMO (Molukse ouderen), Fos'ten (Surinaamse 50+ vrouwen), TOF (Turkse ouderen) en Ocan (Caribische ouderen). Maar ook het lokale netwerk van zorg, welzijn en andere (gemeentelijke) voorzieningen die van belang kunnen zijn voor oudere migranten, vraagt om versterking in de zin van meer informatie over de wensen van deze groep ouderen. Vaak zijn oudere migranten onvoldoende op de hoogte van de mogelijkheden die deze voorzieningen bieden. Terwijl aanbieders nog te vaak onvoldoende kennis hebben over hoe oudere migranten te bereiken. Het aantal voorbeelden van samenwerking tussen initiatieven vanuit de oudere migranten zelf en reguliere instellingen komt maar mondjesmaat op gang en heeft nog veel ondersteuning. In het plan waar hier subsidie voor wordt aangevraagd wil NOOM in samenwerking met lokale organisaties, regulier en informeel, de vaak informele netwerken en contacten van en met oudere migranten versterken of starten. Zo kan gewerkt worden aan meer ondersteuning passend bij de leefwereld van oudere migranten, vanuit het sociaal domein, vanuit de thuiszorg en uiteindelijk wellicht vanuit verpleeghuiszorg. Daarbij ook gebruikmakend van de kracht van oudere migranten, als in samenredzaamheid en wijsheden uit het land van herkomst. Door deze meer zichtbaar te maken en met elkaar te verbinden, ontstaat meer begrip dat weer leidt tot beter contact.

Aanpak

Het in dertien jaar opgebouwde NOOM-(kennis)netwerk, wil NOOM nu uitbreiden door op meerdere plaatsen in het land lokale netwerken op te zetten en de huidige netwerken te versterken. Meer menskracht is hier echter voor nodig dan de professionele staf van één structurele fte, de bezetting waarop het NOOM nu draait. Voor de lokale netwerken zijn nodig het werven, begeleiden en coördineren van getrainde vrijwilligers, waaronder sleutelfiguren en lokale coördinatoren. Hierdoor kan beter ingespeeld worden op de vragen vanuit de ouderen en hun sociaal netwerk, alsook vanuit de bredere samenleving. Daarnaast moeten de opgebouwde (landelijke)

samenwerkingsverbanden met reguliere instellingen en organisaties niet alleen lokaal opgezet of voortgezet worden maar ook versterkt en uitgebreid.

Het NOOM blijft, wanneer gevraagd –wat tot nu zeer regelmatig gebeurt -, meewerken aan en meedenken over de ontwikkeling van projecten en initiatieven van derden ten behoeve van migrantenouderen. Dit met als doel dat de projecten en initiatieven ook daadwerkelijk de oudere migranten bereiken. Ook blijft NOOM vanzelfsprekend eveneens wanneer gevraagd, initiatieven vanuit de gemeenschappen zelf ondersteunen.

Wanneer lokale netwerken zijn opgezet en of versterkt zal NOOM als landelijke organisatie blijven toezien op het versterken waar nodig is, meewerken waar ondersteuning nodig is op het gebied van coördinatie, verbinden en met betrekking tot belangenbehartiging en borging van kennis en kunde. Deskundigheidsbevordering van coördinatoren, vrijwilligers, ouderen en mantelzorgers zal NOOM waar nodig op maat blijven verzorgen, in samenwerking met de (lokale) organisaties die hier ook hun expertise in hebben, maar moeite hebben om oudere migranten te bereiken.

Activiteit A: NOOM netwerk in beeld

- Huidige NOOM netwerk in kaart brengen in de 4G en elders in het land
 - o Te onderzoeken wat bestaande netwerken aan ondersteuning nodig hebben
 - o Te onderzoeken hoe nieuwe lokale netwerken het best kunnen worden opgezet.

Deze inventarisatie vraagt om algehele coördinatie van NOOM als netwerkorganisatie en om relatiebeheer niet alleen met samenwerkende organisaties, vrijwilligers, sleutelfiguren en mantelzorgers. Maar vooral blijft steeds voorop staan het versterken van de relatie met de oudere migranten zelf. Huidige relaties worden versterkt en nieuwe opgebouwd, waardoor gewerkt wordt aan de borging en inbedding van de lokale NOOM netwerken binnen reguliere en informele organisaties.

2 leidinggevende medewerkers zullen met een aanstelling van ieder 24 uur per week deze taak op zich nemen.

Activiteit: B Versterken van bestaande en opzetten van nieuwe lokale netwerken

- Versterken van bestaande netwerken in G4 pilot gemeenten en daarbuiten
- Opzetten van nieuwe lokale netwerken in 4 pilot gemeenten en daarbuiten

Activiteitsbudget: 4.000 euro werkbudget per stad en per regio. Onderdelen die bekostigd kunnen:

- Bij bijeenkomsten met ouderen, mantelzorgers en vrijwilligers die met en voor de migrantenouderen werken, een onkosten vergoeding vrijwilligers
- Huur locatie
- Kosten gastsprekers

De ervaring leert dat bijdragen van derden op lokaal niveau vaak in de vorm van uren inzet of facilitaire ondersteuning wordt geleverd. Een financiële bijdrage van bijvoorbeeld de gemeente is niet geheel uit te sluiten, maar vooraf moeilijk in te schatten. Vandaar dat we hier een PM post hebben opgenomen.

Activiteit: C Professionaliseren van NOOM

De NOOM-organisatie aanpassen aan de toename van vragen die het NOOM bereikt vanuit de oudere migranten en hun netwerk (mantelzorgers, vrijwilligers, zelforganisaties) en de organisaties die lokaal (welzijn, zorg, gemeente) met oudere migranten te maken hebben.

Het NOOM-bureau zodanig inrichten dat voortbouwend op bestaande kennis, ervaringen en netwerken lokale netwerken rondom oudere migranten zo goed mogelijk kunnen worden opgezet, uitgebreid en ondersteund. Naast het versterken en opzetten van lokale netwerken is algehele coördinatie nodig van werkzaamheden als

- signaleren en bijhouden van actuele ontwikkelingen gerelateerd aan gezondheid en welzijn van oudere migranten en in het verlengde hiervan inhoud geven aan belangenbehartiging
- werven, coördineren en ondersteunen van lokale coördinatoren
- (mede) ontwikkelen en/of aanpassen van scholingsaanbod t.b.v. vrijwilligers en sleutelfiguren
- onderhouden van relevante contacten en communicatie zowel naar het netwerk als naar samenwerkingspartners en samenleving in het algemeen

In bovengenoemde taken wordt NOOM ondersteund door een communicatiemedewerker. Deze

- onderhoudt de website en social media
- houdt actuele zaken rondom zorg en welzijn in de media in de gaten
- redigeert de teksten voor documentatie in print
- Opmaak en drukkosten van voorlichtingsmateriaal en de NOOM nieuwsbrief in print

Activiteit: D Landelijke themadagen/ Symposia

Jaarlijks terugkerende themadagen, waaronder de Landelijke NOOM-dag met uitwisseling van kennis, kunde en ervaringen en presentatie programma voor het nieuwe jaar. Thema's zijn onder andere afhankelijk van actuele ontwikkelingen. Accreditatie is mogelijk.

1x landelijk symposium per jaar

1 regionale themabijeenkomst, ieder jaar een andere regio.

Vitaal en Weerbaar na Corona

Samenwerkende (ouderen) organisaties: ANBO, KBO-PCOB, NOOM, Alzheimer Nederland

1 Achtergrond

Het kabinet stelt 200 miljoen euro extra beschikbaar voor een maatschappelijk steunpakket gericht op sociaal en mentaal welzijn en leefstijl om mensen in staat te stellen hun activiteiten na corona weer goed op te kunnen starten. Voor dit steunpakket wordt samengewerkt in een brede coalitie van rijksoverheid, gemeenten, landelijke en lokale organisaties, vrijwilligers en professionals. Ook de ouderenorganisaties zijn gevraagd om met elkaar een samenhangend pakket aan activiteiten te ontwikkelen die moeten gaan leiden tot meer contact, meer helpende handen en alternatieve vormen van dagbesteding.

Bij de toekenning van het budget wordt ingezet op drie thema's: **digitalisering, ontmoeting en zingeving**

Wat heeft men voor ogen?

- Het intensiveren van de aanpak tegen sociaal isolement en eenzaamheid
- Extra contact met ouderen: huisbezoeken, digitaal en belcontact. Hierdoor ontstaat tevens meer zicht op hoe het werkelijk met de ouderen gaat.
- Extra helpende handen: boodschappen, hulpvragen doorzetten, helpen contact met anderen te maken.
- Inzet op verbinding tussen mensen: creëren van meer mogelijkheden elkaar corona proof te ontmoeten, mensen aan elkaar koppelen om samen activiteiten te organiseren.
- Extra inzet op zingeving: signaleren van zingevingsvragen
- Alternatieve dagbesteding helpen organiseren, deelname culturele activiteiten (zie onder leefstijl)

2 Doel

- Het bevorderen van ontmoetingen tussen mensen op lokaal niveau;
- Het bevorderen van digitale ontmoetingen en digitale activiteiten;
- Het digitaal weerbaar maken en ondersteuning bieden daar waar nodig om mensen te helpen gebruik te maken van digitale mogelijkheden.
- Het bevorderen van fysieke lokale activiteiten via lokale samenwerkingsmogelijkheden
- Het ondersteunen van de herstart en opbouw van (nieuwe) vrijwilligersactiviteiten

3 Doelgroep

Alle ouderen in Nederland. Met ouderen wordt hier bedoeld mensen die aan het begin staat van een nieuwe, laatste levensfase waarin het arbeidzame leven wordt afgerond en men op zoek gaat naar een nieuwe levensinvulling. Over het algemeen betreft dit mensen vanaf 65 jaar.

4 Toelichting probleemstelling

De coronacrisis heeft bij veel oudere mensen geleid tot een groter sociaal isolement. Al vanaf de zogeheten eerste golf werden er strakke richtlijnen neergezet door het RIVM en het ministerie om ouderen tegen coronabesmetting te beschermen. Dit leidde tot het afzien van deelname aan activiteiten, het beperken van bezoek thuis en het op bezoek gaan bij anderen. Gezien de besmettingscijfers en de cijfers rond de ziekenhuisopnames lopen oudere mensen ook meer risico bij besmetting ernstiger ziek te worden dan jongere mensen. Deze kennis zorgde ervoor dat mensen zelf ook steeds voorzichtiger en terughoudender werden in hun sociale gedrag. Het gevolg hiervan was toenemend isolement met eenzaamheid als uiterste effect hiervan. Zeker voor mensen die toch al

een beperkt sociaal netwerk hebben. Ook de vrijwilligers van de diverse organisaties bleven grotendeels werkloos thuiszitten.

Nu het einde van de coronacrisis in zicht lijkt te komen door het vaccinatieprogramma is het ook van belang dat langzamerhand de diverse activiteiten weer gaan opstarten en vrijwilligers hun taken weer op kunnen pakken. Ook is het van belang om de verworvenheden zoals de versnelde digitalisering te behouden en daar goed gebruik van te maken.

5 Waarom in de vorm van deze samenwerking?

De vier organisaties KBO-PCOB, ANBO, NOOM en Alzheimer Nederland beschikken allen over een grote groep vrijwilligers die op verschillende terreinen en thema's worden ingezet. Ook organiseren de vier organisaties op eigen wijze een keur aan activiteiten digitaal en fysiek. Om de activiteiten weer op te starten met mogelijk nieuwe vormen is het interessant om ervaringen te delen en zo met elkaar een versnelling tot stand te brengen.

- Hoe gaan we om met de negatieve effecten van de coronamaatregelen op ouderen, zoals het toenemend sociaal isolement. Hoe bereiken we de mensen al dan niet via de leden die graag weer betrokken willen worden bij activiteiten, als deelnemer dan wel als vrijwilliger?
- Hoe zorgen we dat het vrijwilligerswerk, de motivatie en daarmee de noodzaak om vrijwilligers te ondersteunen op het werk weer kan opstarten al dan niet digitaal.
- Hoe zorgen we ervoor dat mensen meer gebruik gaan maken van alle digitale mogelijkheden die er zijn voor ontmoeten, het delen van ervaringen en het opdoen van kennis. We zien de toenemende belangstelling voor digitale vormen van communicatie maar ook dat steun hierbij gewenst is.

De vier organisaties hebben ieder een eigen karakter en eigen achterban/doelgroep, waardoor ze complementair aan elkaar, hun activiteiten kunnen versterken en een nieuwe impuls kunnen geven. De organisaties zetten zich in voor alle ouderen in Nederland maar waarbij ieder ook de eigen achterban en leden wil bereiken. Via de eigen distributie en communicatiekanalen worden dan grotere groepen bereikt.

6 Beoogde resultaten: waar zetten de organisaties op in?

De vier organisaties met hun vrijwilligers zullen eind november een gezamenlijk slotevent organiseren waar alle opgedane kennis en ervaringen samenkomen en uitgewisseld worden. Om naar het event toe te werken zullen de vier organisaties diverse activiteiten ontwikkelen en uitvoeren om de resultaten met elkaar te bespreken. Het event zal bestaan uit een plenaire sessie en korte workshops/clinics. Ook zullen de webinars en ander videomateriaal dat gemaakt is, beschikbaar zijn.

- Ervaringen worden gedeeld vanuit de Inzet op (nieuwe vormen van) **ontmoeting en ondersteuning**
 - Telefonische dienstverlening waar mensen terecht kunnen voor het maken van een praatje, en het uiten van zorgen. Het zijn gesprekken die plaatsvinden.
 - Digitale ontmoetingen via sociale media, video/beeld bellen met grotere groep, ontmoetingsplatforms of webinars
- Ervaringen worden gedeeld hoe mensen te enthousiasmeren om de digitale vaardigheden te vergroten en daarmee meer mogelijkheden tot contact te creëren.
- Hoe worden lokale afdelingen/verenigingen of vrijwilligersgroepen ondersteund, die vanwege corona stil zijn komen te staan.
- En hoe hebben we de **vrijwilligers** weer op weg geholpen als sleutel naar ontmoeting en hoe hebben we ze ondersteund om dit op verschillende manieren te doen.

Dit mondt uit in:

- **Uitwisseling van ervaringen:** De vier organisaties beschikken alle vier over een telefoonlijn en een vrijwilligerskorps. Belangrijk is van het begin af met elkaar uit te wisselen wat voor soort reacties en vragen de organisaties krijgen. De organisaties spreken dan ook reguliere afstemming en uitwisselingssessies af.
- **Uitwisseling trainingsmodules:** De opstart van activiteiten en vooral de digitale ondersteuning hiervan vereisen nieuwe vaardigheden van vrijwilligers. De elementen die nodig zijn worden met elkaar besproken
- **Gezamenlijke kick-off van de activiteiten:** De vier organisaties werken samen om in gezamenlijkheid een goede kick off te maken voor het starten van alle activiteiten.
- **Gezamenlijke programma agenda:** De resultaten van de activiteiten zoals informatie, draaiboekjes, tipgidsen, filmpjes en webinars worden beschikbaar gesteld aan de deelnemende organisaties voor eigen gebruik.

Activiteiten NOOM

Het NOOM richt zich op ouderen met een migratieachtergrond die zich in kwetsbare situaties bevinden. Kwetsbaar, zoals door het RIVM wordt omschreven, in fysiek, cognitief, sociaal en psychisch opzicht. Op jongere leeftijd dan bij leeftijdsgenoten zonder een migratieachtergrond, speelt bij hen kwetsbaarheid vaker en in meerdere opzichten tegelijk. Bovenop de genoemde kwetsbaarheden komt vaak ook nog hun financiële kwetsbaarheid. Dagelijks krijgen we signalen over allerlei gevolgen van corona die de kwetsbaarheid onder vele oudere migranten, hun mantelzorgers en de vrijwilligers die zich voor hen inzetten, nog verder heeft vergroot. Berichten in de media hebben angst voor discriminatie en missen van belangrijke informatie bij een aantal etnische groepen vergroot. Voor NOOM aanleiding om extra in te zetten op de volgende activiteiten:

- In de groepen waarvan we weten dat er veel slachtoffers zijn gevallen, gaan we in een persoonlijke benadering ophalen hoe de ouderen en de vrijwilligers de draad weer op willen pakken. De contacten lopen veel via belcirkels en Whatsapp groepen en we hebben de indruk dat ze tijdens corona sterk zijn toegenomen. Een ontwikkeling die we graag in stand willen houden en uit willen breiden, in de 4G en binnen een aantal regio's.

Huidige 1 op 1 contact activiteiten bij bestaande groepen om de draad na corona weer op te pakken

Plaats	Migrantengroep (ca 10 á 15 ouderen per groep)	Aantal vrijwilligers	
Rotterdam	25	45	
Den Haag	10	20	
Utrecht	8	16	
Amsterdam	6	12	
Regio Noord	6	12	Groningen, Assen, Hoogeveen
Regio Midden	10	20	Amersfoort, Hengelo, Enschede, Lunteren, Moordrecht
Regio Zuid	10	20	Breda, Tilburg, Den Bosch, Middelburg, Maastricht, Geleen, Gennep
Totaal	75	145	

- **Vrijwilligers worden extra getraind om de gesprekken te voeren en de signalen op te vangen of door te geleiden naar beroepskrachten.** Met name behoefte aan spreken over rouwverwerking

en wegnemen van angst om toch besmet te raken, horen we veel. Ook horen we over trauma's, opgelopen in het land van herkomst, die weer boven komen. Vrijwilligers die tweetalig zijn (Nederlands en de eerste taal van de oudere) en al eerder getraind, zullen een aanvullende training krijgen om mogelijk een 'train de trainer' traject op te kunnen starten, waardoor een grotere trainerspool zal ontstaan. Het streven is om in Utrecht, Amsterdam, Den Haag en in de regio's het aantal te benaderen groepen en de inzet van vrijwilligers met 50 % te verhogen. Dit volgens de zogenaamde sneeuwbalmethode die in Rotterdam is gebruikt.

- **Binnen Sociaal Vitaal in Kleur het opzetten van combinaties van live en online ontmoeting met bewegen en verhalentafels.** Ook bedoeld om de mensen die nog thuis blijven, te stimuleren toch weer te komen.
- **Initiatieven om ouderen vertrouwd te maken met digitaal contact worden uitgebreid.** Hiervoor wordt een programma gebruikt waar binnenkort een pilot mee gaat starten. In enkele dagdelen worden 12 ouderen en vrijwilligers niet alleen geleerd om te gaan met verschillende programma's, zij worden ook getraind aan anderen de kennis over te dragen. Voor ouderen waarvoor dit niet meer weggelegd is, worden vrijwilligers getraind om hen te ondersteunen, eventueel in de eigen taal. Hiervoor is de pilot 'Cultuursensitieve digicoaches van start gegaan. Jongeren die dezelfde taal als de ouderen spreken, begeleiden hen in de kennismaking met de digitale wereld. Ook deze pilot willen we in dit project uitbreiden.

8. Gezamenlijk eindevent

Zoals eerder beschreven eindigen we met elkaar in november/december met een gezamenlijk eindevent. Het is een hybride festival waarin iedereen vanuit de verschillende achterbannen en breder welkom is. Inzet is gezelligheid, praktische tips, inzichten, elkaar nog beter leren kennen etc. Met verschillende (online) workshops, een gezellige buurtplein, creatieve activiteiten, tabletcoaches, ouderenadviseurs etc willen we senioren/vrijwilligers verder kunnen helpen. Het is een hybride event voor en door senioren.